

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

22. De Pollutione ex auditione confessionis prouenie[n]te quæstio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

secundo mō propter finem secularem, & dicit, q̄ tenetur manifestare non obstante confessione. Ex quibus apparet, quod oppositum concludit eius, quod Panormitanus somniauit. Nec prima ratio in principio adducta de incontinentia aliqui valeret. Quia (vt patet ex dictis) & sufficit q̄ manifestet vt impedimentum contritionis, & confessio immūda vere sacramentalis confessio est, & cetera. Vnde tu simplex confessor caue à sūma angelica in hoc passu, quia nesciens quid diceret, scripsit sibi placere opinionem Pan. Romę die 13. Septemb. 1504.

TRACTATVS VIGESIMVSSECVNDVS.
De Pollutione ex auditione Confessionis
nīs proueniēte, vnica Quæstione
contentus.

Veniatur, vtrū confessor cognoscēs ex his quę audit in confessione, seq̄ in seipso emissionē feminis sibi displicentē, peccet mortaliter audiendo, vel p̄sequēdo tales cōfessiones. Et v̄ q̄ sic. Primo, quia omnis volū

taria seminatio extra matrimonium est peccatum mortale: sed hæc est huiusmodi: ergo. Probatur minor quia in potestate istius stat auferre eam pollutionis talis: voluntaria. n. est auditio talium, vt patet.

Secundō, Quia sicut tentatio carnis ex his proueniens, non excusat à peccato veniali (dicente Aug. quod nonnullum peccatū est cum caro concupiscit aduersus spiritum) ita seminatio ex eisdē proueniens non excusatur à mortali: est. n. huiusmodi seminatio secundum se mortalis, sicut tentatio venialis.

Præterea, si excusaretur à peccato mortali, hoc esset quia sic esset voluntaria causa, quod non esset voluntarius effectus. Sed hoc est impossibile in causis, ad quas naturaliter sequitur effectus, & sequela est cognita: quicunq; n. vult antecedens, vult cōsequens, necessarium naturali necessitate & cognitum, quāuis diuersimode, quia antecedens directē consequens vero indirectē.

In oppositum videtur, & est multorum opinio, quia ex retractione confessoris ab huiusmodi, sequeret scandalum cum pluribus inconuenientibus: puta q̄ bonus confessor non possit vacare saluti animarum: imo quod curatus, qui tenetur ad audiendas confessiones, teneretur omittere curam ouium: & quandoque (puta in Pascha) esset perplexus, audiendo, vel omittendo, propter præceptum, quo alligatur penitens, &c.

Ad euidētiam huius dubitationis, primo manducendus est intellectus ad conclusionem. Dein de intenta responsio ratione firmanda est. Et sic demum satisfiet obiectis.

Quo ad primum scito, quod aliquid est dupliciter voluntarium. primo in seipso: cū. s. aliquis vult illud facere, puta dormire. alio modo in sua cā, puta cum aliquis vult bene comedere & bibere, quę sunt causa somni, quibus non hoc velit vt dormiat. voluntariū autē tm̄ in causa, nō refert quo ad bonitatem vel malitiam moralem, an ī somno, an ī uigilia fiat: ex quo. n. fm̄ causam tm̄ habet rationem voluntariū, in eo quoq; tm̄ oportet habere rationē boni, vel mali moralis, & si in cā tm̄ consistit moralitas, cetera erūt p̄ accidēs, & consequenter per accidēs erūt, vtrū ī somno, vel in uigilia effectus expleatur. ex hoc autē sequit̄ quod q̄ pollutio est voluntaria in sua causa tantum, nō refert vtrū pollutio sequat̄ ī uigilia, vel sōno, ac p̄ hoc, si talis pollutio in sōno

A non esset peccatum mortale, nec auferret uirginitatem, si etiam eueniat in uigilia non auferret uirginitatem, nec erit mortale peccatum. Cum autē in questione proposita seminatio non sit uoluntaria fm̄ se ipsam, sed in sua tantum causa, idem est iudicium de tali pollutione, si cognoscitur quod sequitur statim & uigilando, & si cognoscatur, quod sequeretur nocte sequenti dormiendo. Ad hoc q̄ omnis uenit, q̄ si talis pollutio in somno non esset peccatum mortale, nec in uigilia, & si in uigilia, q̄ & in somno. Nec obstat hic si dicatur quod hoc non sequitur, quia in somno homo non potest peccare, quia hoc non est uerum nisi de peccato uoluntario fm̄ se ipsum, & quo ad actum electionis seu imperii: quia. s. non potest tunc illud imperare vel eligere. Peccatum autem uoluntarium in causa & in seipso potest homo committere in somno ut exequens. Mulier enim quę ideo obdormit, ut a cō

fanguineo quasi nescia opprimatur, ictus rea est, & uirginitatem utraq; perdit, si ab eo dormiēs cognoscitur: electus est. n. tunc somnus, ut medium conueniens ad perpetrandum peccatum. Nec minus reus est utens seipso dormiente ad peccatum, quam utens ministri alicuius opera ad explendum homicidium, quod contingit compleri dormiēte eo qui p̄cepit. Pari igitur, imo eadem existente rōne boni, uel mali in somno vel uigilia in proposito cū confert ex S. Tho. in 4. sent. dist. 9. quod pollutio in somnis accidens, cum fm̄ se non est uoluntaria, secundum causam consideranda iudicandaq; est, & quod pollutio proueniēs in sōno ex cogitatione disputatoris, vel p̄dicatoris de materia uenerea non est peccatum, proueniens uero ex cogitatione tali & delectatione absque consensu est peccatū ueniale: sequitur quod si pollutio secundum se non uoluntaria in uigilia ex eisdem cōtingat causis, eodem quoque mō, aut non sit peccatum, aut sit ueniale. Nec obstat si dicatur, quod sequela futura in sōno nescitur, aut non cōsideratur, sequela autē, q̄ tūc est, in uigilia, & scitur & consideratur. Quoniam sequela in somnis sciri potest: tum quia naturalis cā est vt in pluribus, multiplicata enim imaginatio uenearum, naturalis est causa seminationis, vt experientia testatur: tū ex propria natura cognitione, tū quia si sciret aliquis sequelam futuram in somnis, non propterea peccaret. Et idem est iudicium de consideratione: pot. n. quis considerare hoc actualiter: & si consideraret, non propterea peccaret. Nō enim causa quare talis p̄dicator, aut disputator nō peccat aut nō nisi uenialiter peccat, assignatur: quia nescit talem sequelam, aut quia non aduertit, sed quia cogitatio talis nullum peccatum est, delectatio uero sine consensu ueniale. Et confirmatur quia aliter non redderetur rō de disputatore & p̄dicatore absolute: sed tali, signorante aut inaduertente: cum tamē de eis absolute sit sermo. ex his igitur patet iam hoc demonstratum esse, quod huiusmodi pollutiones, quę secundum se non sunt uoluntarię, sed displicent, siue in somno, siue in uigilia, tantum habent boni vel mali, quantum in sua causa sortiuntur. Si ergo auditio talium in confessione uel extra sine peccato est, ipsa quoque sequens pollutio sine peccato est: & similiter si cum peccato ueniali ipsa quoque uenialis est: si cum merito, ipsa quoque cū merito est. Cum igitur confessor non solum qui tenetur, (vt curatus,) sed quolibet uacās animarum salutis, sine peccato q̄nque, & quandoque cum ueniali tantum, & quandoque cum merito audiat talia, interroget, respōdeatque, consequens est, ut pa-

C in somnis accidens, cum fm̄ se non est uoluntaria, secundum causam consideranda iudicandaq; est, & quod pollutio proueniēs in sōno ex cogitatione disputatoris, vel p̄dicatoris de materia uenerea non est peccatum, proueniens uero ex cogitatione tali & delectatione absque consensu est peccatū ueniale: sequitur quod si pollutio secundum se non uoluntaria in uigilia ex eisdem cōtingat causis, eodem quoque mō, aut non sit peccatum, aut sit ueniale. Nec obstat si dicatur, quod sequela futura in sōno nescitur, aut non cōsideratur, sequela autē, q̄ tūc est, in uigilia, & scitur & consideratur. Quoniam sequela in somnis sciri potest: tum quia naturalis cā est vt in pluribus, multiplicata enim imaginatio uenearum, naturalis est causa seminationis, vt experientia testatur: tū ex propria natura cognitione, tū quia si sciret aliquis sequelam futuram in somnis, non propterea peccaret. Et idem est iudicium de consideratione: pot. n. quis considerare hoc actualiter: & si consideraret, non propterea peccaret. Nō enim causa quare talis p̄dicator, aut disputator nō peccat aut nō nisi uenialiter peccat, assignatur: quia nescit talem sequelam, aut quia non aduertit, sed quia cogitatio talis nullum peccatum est, delectatio uero sine consensu ueniale. Et confirmatur quia aliter non redderetur rō de disputatore & p̄dicatore absolute: sed tali, signorante aut inaduertente: cum tamē de eis absolute sit sermo. ex his igitur patet iam hoc demonstratum esse, quod huiusmodi pollutiones, quę secundum se non sunt uoluntarię, sed displicent, siue in somno, siue in uigilia, tantum habent boni vel mali, quantum in sua causa sortiuntur. Si ergo auditio talium in confessione uel extra sine peccato est, ipsa quoque sequens pollutio sine peccato est: & similiter si cum peccato ueniali ipsa quoque uenialis est: si cum merito, ipsa quoque cū merito est. Cum igitur confessor non solum qui tenetur, (vt curatus,) sed quolibet uacās animarum salutis, sine peccato q̄nque, & quandoque cum ueniali tantum, & quandoque cum merito audiat talia, interroget, respōdeatque, consequens est, ut pa-

D est vt in pluribus, multiplicata enim imaginatio uenearum, naturalis est causa seminationis, vt experientia testatur: tū ex propria natura cognitione, tū quia si sciret aliquis sequelam futuram in somnis, non propterea peccaret. Et idem est iudicium de consideratione: pot. n. quis considerare hoc actualiter: & si consideraret, non propterea peccaret. Nō enim causa quare talis p̄dicator, aut disputator nō peccat aut nō nisi uenialiter peccat, assignatur: quia nescit talem sequelam, aut quia non aduertit, sed quia cogitatio talis nullum peccatum est, delectatio uero sine consensu ueniale. Et confirmatur quia aliter non redderetur rō de disputatore & p̄dicatore absolute: sed tali, signorante aut inaduertente: cum tamē de eis absolute sit sermo. ex his igitur patet iam hoc demonstratum esse, quod huiusmodi pollutiones, quę secundum se non sunt uoluntarię, sed displicent, siue in somno, siue in uigilia, tantum habent boni vel mali, quantum in sua causa sortiuntur. Si ergo auditio talium in confessione uel extra sine peccato est, ipsa quoque sequens pollutio sine peccato est: & similiter si cum peccato ueniali ipsa quoque uenialis est: si cum merito, ipsa quoque cū merito est. Cum igitur confessor non solum qui tenetur, (vt curatus,) sed quolibet uacās animarum salutis, sine peccato q̄nque, & quandoque cum ueniali tantum, & quandoque cum merito audiat talia, interroget, respōdeatque, consequens est, ut pa-

E Opusc. Caiet. L 2 tiendo

riendo talem pollutionem quandoque non solum non peccet, sed mereatur, ac per hoc non uirginitatem perdit, si virgo est, nec ecclesiam polluit, si in ecclesia hoc accidit, quemadmodum nec personam suam sacram polluit; sicut nec si in somnis hoc pateretur. Hęc de primo.

Quo ad secundum, iam habetur ex dictis una ex communibus ratio, scilicet quod uoluntarium in causa tantum, mensuratur in bonitate & malitia mortali secundum bonitatem, uel malitiam causę tantum; sed hęc pollutio, (de qua est quęstio,) est uoluntaria in causa tantum: ergo, &c. Cum igitur causa quandoque non mala, quandoque bona sit moraliter, restat ut pollutio ipsa mala moraliter nō sit. Ex propriis autem probatur dicta cōclusio, &c. Voluntarium indirecťe, id est quia est in potestate uoluntatis, non imputatur uoluntati ex eo quia potest facere & nō facit, sed ex eo, quod potest & debet facere, & non facit; ut patet in prima secundę Sancti Thomę quęstione sexta articulo tertio, in cor. art. vbi sic dicit in forma, Voluntarium dicitur qđ est a uoluntate. Ab aliquo aut dicitur esse aliqd dupliciter, vno modo directe, quod. s. procedit ab aliquo, in quantum est agens, sicut calefactio a calore. Alio mō indirecťe, ex hoc ipso qđ nō agit, sicut submersio nauis dicitur esse a gubernatore, in quantum defuit a gubernando. Sed sciendum, quod non semper, id quod sequitur ad defectum actionis, reducitur sicut in causam in agens ex eo, quod non agit, sed solum tunc cum potest & debet agere & non agit. Si enim gubernator nō posset nauē dirigere, uel non esset ei commissa gubernatio nauis, non imputaretur ei nauis submersio, quę per absentiam gubernatoris contingeret, &c. Hęc ille in forma. Voluntarium igitur indirecťe, id est quia est ei potestate uoluntatis, non imputatur uoluntati ex eo quia potest facere & non facit, sed ex eo quod potest & debet facere, & non facit. Sed in proposito pollutio hęc non cadit sub uoluntario nisi indirecťe (quia. s. uoluntas non diuertit ab auditione, qđ est eius causā) & uoluntas quāuis possit, non tamen debet diuertere a tali actu auditionis, cogitationis & similibus: ergo hoc non imputatur uoluntati. Declaratur minor, quia nullus artifex debet omittere inchoationē, aut prosecutionem operis propter defectus consequentes ex necessitate materia: aulte. n. a. liquis omitteret constructionē ferrę aut gladii ex eo, quod rubiginem contrahat; propterea quia ex ferro fiunt: & sic de aliis. Pollutiones autem & stimuli carnis in proposito contingunt ex necessitate materia: ex eo. n. qđ res uenera est materia purganda, lauanda, disportanda, predicanda, cogitanda, exinde naturali sequela, sequitur commotio carnis, &c. Testatur autem hoc nō solum experientia, sed doctrina tertii de anima, vbi in cap. de motiuo principio uult Arist. quod quandoque intellectu non precipiente, ex imaginatione mouetur pars aliqua corporis, &c. Non igitur debet homo propter defectus cōtingētes ex necessitate materia: uenerę omittere non solum necessaria, sed utiles cogitationes, locutiones, auditiones, &c. nā alioquin oporteret aut Angelos, aut tiros ualde priuilegiatos tantum, de huiusmodi disputare, audire, &c. cuius oppositum ecclesiastica habet consuetudo, & ratio docet.

Animaduerte tamen in re hac quatuor, primū in mente, secundum in imaginatione, tertium in ore, & quartum in corpore. In mente quidem, ne ex auditione huiusmodi multiplicetur tentatio

F in mente, aliud est, enim tentare in mēte, & aliud in carne tantum, hęc enim (ut dictum est) ex necessitate prouenit materia, & contra uoluntatem sustineri preſupponitur; illa autem ad uoluntatem currit, & ad consensum trahit. Si. n. aliquis ex his periculo consensu proximus sit, omittere debet tā inchoationem, quam prosecutionem: quoniam ad mortale peccatum nulla ratione properandum est. In imaginatione uero, ne timeat commotione carnis: quoniam sicut imaginatio lapis pedum, facit labi (quia excitat motum circa partes imaginatas) ita imaginatio huiusmodi commotionū, quę magna est in timētib; cā illas, euenitque actualiter timētib; ut vnde credunt obuiare commotionibus, inde excitent. Et hoc dico de timore hēntē pro obiecto huiusmodi commotiones: timor autē habens pro obiecto Dei offensam cum eleuatione ab imaginatione saluum, uel iuuat contra huiusmodi commotiones. Vnde huiusmodi confessores saluti animarum vacare sic dēt, ut de huiusmodi commotionibus, quas patiuntur quantum pnt non cogitent, quamuis sentiant, ipsa enim cogitatio in cā est. In ore autē, ne superfluas faciāt interrogationes in hac materia: & quantum possunt celeriter hęc pertranscant, agentia nanq; naturalia magis uidentur agere ex mora, quam ex magnitudine uirtutis. In corpore demum, ne putent omnem effluxum humoris esse seminationem: est enim pręter urinam & semen, tertius quidam humor, qui ex calefactione seu ex inflammatione carnis fluit, de quo nisi cum rebellionē carnis ueniret, non magis curandum est quā de sudore uidetur. Nunc autem non ratione sui, sed tentationis cauenda est, non tamen tanquam pollutio: vnde non excedit limites peccati uenialis. Hęc de secundo.

Quo ad Tertium, Pro solutione obiectōrum memor est duarum distinctionum iam positarum, altera est de uoluntario in seipso, & uoluntario in sua cā tantum. Altera est de uoluntario in sua causa tantum, aut quo ad conditionem electam in cā, aut ex necessitate materia: eiusdem. Seminatō enim uoluntaria in seipsa extra matrimonium est peccatum mortale; uoluntaria autem secundum causam & non quatenus est electa, sed ex necessitate materia: non est peccatum, imo meritoria quandoque.

Et per hoc patet responsio ad primum & tertium. Idem enim est iudiciū de causa & effectu & antecedente & consequente. Quamuis etiam possit ad utrunque argumentum aliter distinguere de uoluntario in causa, seu indirecťe: quia quoddam est quod uoluntas potest, & dēt in sua causa uitare, quoddā est quod potest quidem, sed non dēt, & quod primum est peccatum, secundum non. Et quia pollutio in casu proposito est uoluntaria in causa tantum secundo mō, ideo quamuis sit quodammodo uoluntaria, non tamen est uoluntaria imputabilis.

K Ad secundum uero dicitur, quod licet omnico cupiscentia carnis aduersus spiritum sit cum peccato, non tamen habet rationem peccati ex hac parte, quia procedit ex cogitatione uulgi, & quādoque meritoria, unde hęc causa excusat quantum est ex parte sui, & a mortali pollutione, & a ueniali tentatione. Sed quia pollutio aliunde non habet rōnem mortalis, ideo simpliciter restat sine mortali, cōcupiscentia autem carnis aliunde potest habere rōnem uenialis, & ideo non concluditur, quod cōcupiscentia carnis interueniens simpliciter non sit ueniale peccatum. Et hęc de qđ. hac dicta sufficiant. Florentię in sancto Marco, die 13. Octob. 1519.